

Motion till riksdagen 2011/12:T10

**av Stina Bergström m.fl. (MP)
med anledning av prop. 2011/12:118**

Planeringssystem för transportinfrastruktur

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphöja fyrstegsprincipen till lag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med lagförslag som innebär att det nuvarande systemet med förstudie, utredning och arbetsplan behålls.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med lagförslag om att det ska upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även om ett väg- eller järnvägsprojekt inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i väglagen i de delar det avser 76 § andra stycket.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med lagförslag om samråd och överklagande av länsstyrelsens beslut.
6. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser 7 kap. 11 a §.
7. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken i de delar det avser 17 kap. 1 och 5 §§.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka Naturvårdsverkets rätt att överklaga infrastrukturbeslut till att även gälla för järnvägar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avsätta resurser så att länsstyrelser och andra myndigheter kan klara planeringen av infrastrukturprojekt snabbare än i dag.

Fel! Okänt namn på

Inledning

Miljöpartiet är positivt till att planeringen av järnvägar och vägar sker snabbare än i dag. Samtidigt vill vi värna miljöskyddet och stärka allmänhetens möjligheter till insyn och delaktighet i planeringsprocessen. Vi anser inte att det är miljölagstiftningen som försenar infrastrukturprojekt.

Gör fyrstegsprincipen till lag

Vårt alternativ är en tydligare användning av fyrstegsprincipen i planeringen. Detta skulle snabba på processen, spara resurser och samtidigt öka miljöskyddet.

Fyrstegsprincipen innebär att man vid infrastrukturplanering i första hand ska pröva åtgärder som minskar transportbehoven eller transportsätten. I andra hand ska man pröva hur det befintliga transportsystemet kan utnyttjas effektivare. Först därefter ska åtgärder i form av om- och tillbyggnad övervägas och först i sista hand ska nybyggnad av infrastruktur provas. Principen nämns ofta men alltför lite tid och kraft läggs på steg ett- och två-åtgärder. Politiker och andra har ofta redan i förväg ställt in sig på att bygga en ny väg eller järnväg och fyrstegsprincipen tas inte på allvar i planeringen.

Miljöpartiet föreslår därför att fyrstegsprincipen upphöjs till lag. Vi föreslår att riksdagen uppdrar åt regeringen att utreda och föreslå en sådan lagändring. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Tidigt samråd är positivt

Regeringen betonar vikten av en tidig dialog i form av en ”förberedande studie” enligt fyrstegsprincipen, vilket Miljöpartiet instämmer i. Vi menar att en seriös dialog med alla berörda i ett tidigt skede av planeringen snabbar på processen, då detta kan leda till färre överklaganden i ett senare skede. Vår erfarenhet är att samråden nu ofta missar att bjuda in kunniga miljöengagerade medborgare som i ett tidigt skede kunnat föreslå alternativa lösningar eller alternativa dragningar av infrastrukturprojekt. En öppen och inkluderande inställning där olika lösningar enligt fyrstegsprincipen diskuteras och utreds seriöst kan spara mycket tid och pengar. Vår bild är att lokala fågelföreningar, naturskyddsföreningar, boendeföreningar, lantbruksorganisationer m.fl. ofta kommer in i processen för sent, då myndigheter och politiker redan har låst sig vid en lösning.

Samråd både tidigt och senare

Regeringen vill ersätta de olika delarna i dagens planering (förstudie, utredning och arbetsplan) med en ”fortlöpande process”. Det är oklart i vilken utsträckning detta betyder att medborgare och organisationer även i ett senare skede bjuds in till möten och ges möjlighet att reellt påverka planeringen. Vi vill påpeka att det inte räcker med ett samråd i början av en planeringsprocess. På samma sätt som det är dumt att ha en dialog för sent när mycket i praktiken redan är bestämt, så är det omöjligt att ha ett fullständigt samråd i ett tidigt skede. Då har ännu inte alla konsekvenser av ett projekt hunnit belysas och den slutliga lösningen presenterats. Det är därför viktigt att hålla samråd både i början innan planerna har sjuösatts och senare när de har tydliggjorts genom MKB och andra fördjupade studier. Dagens system med förstudie, utredning och arbetsplan med samråd i minst två av dessa delar är tydligt, medan regeringens förslag är mer öppet för olika tolkningar. Dagens system bör därför behållas. Detta utesluter inte en fortlöpande process där olika intressenter kontinuerligt informeras om hur planeringen fortskrider. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Värna om MKB

Regeringen föreslår att ingen miljökonsekvensbeskrivning (MKB) behöver göras om ett järnvägs- eller vägprojekt inte kan antas medföra ”betydande miljöpåverkan”. Beslutet om vad som är betydande ska fattas av länsstyrelsen. Miljöpartiet anser att MKB är ett av de bästa verktygen för att säkra miljöskyddet och belysa olika konsekvenser. Risken är stor att länsstyrelsernas underlag utformas för att övertyga om att det inte är frågan om betydande miljöpåverkan i stället för att belysa verkliga konsekvenser. Vad som är ”betydande” kan också värderas högst olika, och det som är betydande för en lokalbefolkning kanske inte uppfattas så av en länsmyndighet. Tolkningen skiljer sig också åt mellan olika länsstyrelser i Sverige, och Naturvårdsverket utreder nu denna fråga. Förslaget urholkar miljöskyddet och bör avvisas. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Urholka inte biotopskyddet

Regeringen vill ta bort det generella biotopskyddet och samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Regeringen föreslår att förbuden inom generell skyddade biotopskyddsområden inte ska gälla byggande av allmän väg eller järnväg enligt en fastställd vägplan eller järnvägsplan. Detta försvagar biotopskyddet. Det gäller enligt propositionen t.ex. alléer, pilevallar, källor med omgivande våtmark, småvatten, odlingsrösen, stenmurar och åkerholmar. Miljöpartiet

Fel! Okänt namn på

avvisar förslaget. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Regeringen ska ge tillåtlighet

Regeringen vill att den obligatoriska tillåtlighetsprövningen av vägar och järnvägar enligt miljöbalken ska avskaffas och regeringen själv avgöra vilka större projekt som ska tillåtlighetsprövas. Även detta urholkar miljöskyddet och bör avvisas. Det blir orimligt att Trafikverket i vissa fall både ska göra planerna, ge tillstånden och dessutom bygga vägarna och järnvägarna.

Miljöpartiet är positivt till att miljöprövningen på sikt bör göras av en oberoende provningsinstans, t.ex. en mark- och miljödomstol. I väntan på att detta utreds närmare anser vi att dagens ordning är att föredra framför regeringens förslag. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Naturvårdsverket ska kunna överklaga

Regeringen föreslår att Naturvårdsverket inte längre ska ha rätt att överklaga beslut enligt väglagen. Denna rätt har sedan länge motiverats med Naturvårdsverkets ställning som central myndighet för miljöskydd och naturvård. Utredningen ville behålla denna rätt. Regeringen föreslår i stället att länsstyrelserna ensamma ska bevaka statens intressen. I praktiken är länsstyrelserna ibland utsatta för regionalt tryck att exploatera medan Naturvårdsverket tydligare kan hävda miljöintressena. Att ta bort Naturvårdsverkets rätt att överklaga försvagar miljöskyddet. Detta ger också en mycket liten påverkan av planeringstiden för infrastruktursatsningar. Det är i dag ytterst få fall som överklagas av Naturvårdsverket. Miljöpartiet vill behålla Naturvårdsverkets rätt att överklaga vägbyggen och utöka den till att gälla även för järnvägsbyggen i banlagen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Mer resurser till myndigheterna

För att stärka miljöskyddet, värna medborgarinflytandet, följa fyrstegsprincipen och samtidigt snabba på planeringen behövs mer resurser till länsstyrelserna och Naturvårdsverket för handläggning av väg- och järnvägsbyggen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 11 april 2012

Stina Bergström (MP)

Lise Nordin (MP)

Annika Lillemets (MP)